

**Katedra filozofie FFUP
Hodnocení bakalářské DP**

Jméno studenta	Jan Buráš					
Název práce	Ideologické základy jezuitských redukcí					
Hodnotil	jméno				datum	
Oponent práce	Doc. PhDr. Tomáš Nejeschleba, Ph.D.				27.5.2015	
Stupeň hodnocení (označte „X“)	A = 1	B = 1,5	C = 2	D = 2,5	E = 3	F = 4
					X	

Podrobné hodnocení práce

	Stupnice						
Hodnocení (+)	A	B	C	D	E	F	Hodnocení (-)
1. Probíhaly pravidelné konzultace							1. Konzultace neproběhly
2. Znalost literatury k tématu			X				2. Neznalost literatury k tématu
3. Dostatečný počet použitých relevantních zdrojů	X						3. Nedostatečný počet relevantních zdrojů
4. Dostatečný počet odkazů	X						4. Nedostatečný počet odkazů
5. Dobrá struktura práce a formální správnost				X			5. Špatná struktura práce a formální nesprávnost
6. Dobrá logická výstavba textu				X			6. Špatná logická výstavba textu
7. Dobrý úvod			X				7. Nedostatečný úvod
8. Kriticky hodnotí zdroje					X		8. Nehodnotí použité zdroje
9. Obsahuje analýzu problému					X		9. Nevykazuje analytické schopnosti
10. Zřetelná metodologie					X		10. Bez metodologického ukotvení
11. Ucelený závěr			X				11. Nedostatečný závěr
12. Správně vedený vědecký aparát	X						12. Nesprávně vedený vědecký aparát
13. Kvalitní jazykové podání (stylistika a gramatika)	X						13. Špatné jazykové podání
14. Přílohy (nepovinné)	X						

Slovní hodnocení:

Jan Buráš si ve své velmi rozsáhlé bakalářské práci (téměř čtyřikrát převyšující obvyklý rozsah prací tohoto typu) stanovil za cíl, jak vyplývá z názvu, uchopit ideologické základy jednoho specifického typu misijní činnosti v raném novověku v jižní Americe. Sympatické je, a z hlediska metody přístupu k dané problematice oceňuji, že Buráš se programově nepouští do aktualizace „společenského přínosu“ redukcí, nýbrž na tématu hodlá postihnout střet ideologií, epistém či způsobů vyrovnání se s druhým (str. 7). Záměr je to velmi ambiciózní, zvláště pro bakalářskou práci, zároveň také velmi vágní (včetně již uvedených termínů, počínaje „ideologií“).

Klíčový problém se ukazuje již v úvodu práce: autor se obhazuje, že filosofii chápe v širším slova smyslu jako rozbor myšlení epochy, je tedy možné položit si otázku, nakolik předložená práce patří vskutku do oblasti filosofie, zda tematicky i způsobem zpracování nespadá oborově do spíše do kulturní antropologie či historie, např. do tzv. dějin idejí. Vlastní mezioborovost, či postavení na hranici vícero oborů, není problém, avšak práce z oboru filosofie nebo jejích dějin musí obsahovat filosofickou analýzu. Ve svém posudku se proto zaměřím na to, nakolik Jan Buráš z historického materiálu dokázal vytáhnout filosofická témata a analyzovat je filosofickým způsobem.

Katedra filozofie FFUP Hodnocení bakalářské DP

Práce je strukturovaná přehledně do čtyř oddílů plus úvod a závěr. Z názvů kapitol a jednotlivých podkapitol vyplývá víceméně extensivní historický přístup Jan Buráně k tematice: evropské základy misí; všeobecné fenomény; paraguayská specifika; jezuité a Gauraní. Očekával bych, že se autor zaměří na specifická filosofická témata, např. otázku přirozenosti člověka, kterou podle mne velmi správně identifikuje jako klíčovou v podkapitole 2.1., věnované Tridentskému koncilu, především odkazem na Luise de Molinu (tzv. hypotetický stav čisté přirozenosti, str. 14-15). Nicméně v celém prvním oddílu je tato zmínka v podstatě marginální; autor se více zaměřuje na historické korolárium, v němž uvádí velké množství dokreslujících údajů, jako jezuitské školství, výběr misionářů apod., které přebírá ze sekundární literatury a umně je kompiluje.

Obdobně extensivně postupuje Jan Burán i v kapitole „Všeobecné fenomény dobových misí“. Předkládá zde množství historických faktů různého typu, bezesporu velmi zajímavých, avšak stále se asi jedná pouze o jakousi přehledu k vlastní filosofické analýze, která nepřichází, pouze je ohlášeno, že v poslední kapitole bude prostor věnován koncepci pozemské civitas dei (str. 37). Filosofické téma se dostává ke slovu také v pasáži, v níž Burán uvádí, že jezuité vyznávali zbožnou formu kategorického imperativu. Avšak namísto toho, aby jej nějak analyzoval (vyjma srovnání s úsilím Vikingů dostat se do Valhally, str. 41), obrací se k historikům z misí. Stejně tak je pouze naznačena filosofická koncepce tzv. divinizace světského (str. 42), do jejíhož rámce Burán misie zasazuje, aniž by však probral a prostřednictvím argumentace odmítl koncepci opačnou (sekularizace božského). Potenciál k filosofické analýze nabízí koncepce přirozené teologie, která je ovšem také jen zmíněna a zastíněna odkazy na historická fakta a příběhy.

Podkapitola „Stopy sv. Tomáše“ začíná ne zcela adekvátním odkazem na koncepci prisca sapientia. Jan Burán by jednak musel prokázat, že toto renesanční téma vskutku hrálo v misiích nějakou roli, jednak je třeba upozornit na to, že prisca sapientia není chápána jako křesťanství před křesťanstvím, jedná se o starou moudrost, která je s křesťanstvím v souladu, nemůže tedy stát za přesvědčením misionářů, že nejsou prvními křesťany v Americe (str. 50).

V podkapitole 3.10. „Akomodace“ se opět setkáváme s Molinovým pojmem čisté přirozenosti, opět však chybí bližší rozvedení, analýza a kritické posouzení interpretací. Burán pouze cituje Cushnera, že misionáři ji aplikovali v praxi, toto konstatování však ve filosofické práci nestačí. Znamená to, že neexistuje jiný pohled, který by toto ideologické pozadí dekonstruoval? Vyjádření „díky čemuž pro ně indiáni byli bytostmi dignity a potenciální morální bezúhonnosti. Toto prisma je také silně motivovalo k hledání (či spíše promítání evropských konceptů) „cnosti“ v domorodém chování, a v kombinaci s humanistickým vzděláním je také disponovalo vidět některé odlišnosti spíše jako odstíny *stejněho*, než jako podřadné *jiné*.“ (str. 56) má podobu závěru, ke kterému chybí předcházející argumentace. Burán opětovně pokračuje pouze výčtem misionářských historek, převzatých z literatury.

I kapitoly „Paraguayská specifika“ a „Jezuité a Guaraní“ přinášejí historický materiál (opět vskutku velmi detailní) a velmi málo filosofické reflexe. Od ryze filosofických témat, např. již zmiňovaná civitas Dei, Burán rychle utíká a převrstvuje je dalším faktografickým materiálem. A tak zůstávají stranou otázky, které si historik filosofie musí položit, např. jestli koncepce nějak pracuje s Augustinovou filosofií, zda se zde vytváří nějaká specifická filosofie dějin apod.

A tak nejfilosofičtěji působí až závěr práce. Zde se objevují témata, která byla naznačena textu. Teprve nyní Burán prokazuje, že si je plně vědom toho, že materiál nabízí koncepty, které stojí za filosofickou analýzu: přirozenost člověka, přirozená teologie, campanellovské motivy, humanisticky revidovaný tomismus. V hlavním textu však Jan Burán pouze předložil (přepsal a zkompiloval) faktografický materiál, ale analýzu těchto témat neprovedl. Příkladem budiž dlouhá citace

Katedra filozofie FFUP
Hodnocení bakalářské DP

z Charlevoixe, kterou Buráš ukončuje slovy: „Již z této pasáže by mělo být zřejmé, že jesuitům se podařilo vzbudit u Guaraní něco na způsob velmi silného freudovského *superega*.“ To je vše, chybí hlubší analýza, komparace, argumentativní založení, zdůvodnění využití Freudovy psychoanalýzy na popis jezuitských redukci; autor to zjevně sám v citaci „vidí“ tak jasně, že nepovažuje za nutné se tím zabývat blíže, takže až v závěru práce se k tématu vrátí: „Intensivní působení v rámci jesuity téměř úplně ovládané výchově dětí, hrozba společenského ostrakismu a veřejné pokání i zpovědi vedly k vytvoření kolektivního *superega*“. Obdobně se problematická zmínka o *prisca sapientia*, v textu nerozvedená, objeví znovu až v závěru práce.

Jan Buráš ve své práci vychází z rozsáhlé literatury, především cituje publikace Jonathana Wrighta a Nicolase Cushnera. Na mnoha místech práce v podstatě nabývá podobu výtahu z Cushnera, aniž by autor byl konfrontován s jinou literaturou (např. přebírá jeho výklad, podle kterého španělská kultura sdílí s nativní americkou kulturou preferování konkrétního před abstraktním a opakuje to i v závěru práce). Buráš také práci zatěžuje velkým množstvím citací *in extenso* v angličtině, opět ponejvíce s Cushnera, místo aby sekundární texty parafrázoval. Dále, navzdory rozsáhlému seznamu literatury musím poznamenat, že nijak nereflektuje práce olomoucké hispanistky doc. Lenky Zajícové, která je odbornicí na jazyk Guaraní a mezi její specializace přirozeně patří i jezuitské misie v Paraguayi. Znamená to, že její publikační činnost k tématu (např. *Las Reducciones del Paraguay: Historia de las misiones jesuíticas entre los guaraníes en el Paraguay colonial*. [Paraguayské redukce: Historie jezuitských misí u Guaraníů v koloniální Paraguayi]. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas Philosophica: Philologica 77, Romanica Olomucensia X, Iberoamericana II. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 11–51) nepovažuje Jan Buráš za relevantní?

Nesporným kladem práce je její vysoká jazyková úroveň, se kterou se v textech tohoto typu nesetkávám často. (Upozornit musím na jednu gramatickou chybu – shoda přísudku s podmětem – na str. 131).

Závěr: Jan Buráš vytvořil zajímavý text, jehož kladem je dobré jazykové podání a také široký rozhled, který prokazuje množstvím odkazů na více či méně relevantní souvislosti. Jako bakalářská diplomová práce je však text v mnohém problematický. Jan Buráš zjevně chtěl uchopit téma v jeho širokých souvislostech, avšak celkově má text charakter spíše kompilace sekundární literatury. Adekvátnost Burášova výkladu z hlediska historie a iberoamerikanistiky nedokážu posoudit – v tom právě spočívá hlavní problém textu, který byl předložen jako práce z oboru filosofie. Jako oponent jsem musel filosofická témata z kumulovaných historických faktů vypreparovávat, to však měl bakalaureant provést sám, a to především. V textu se mu to podle mého názoru nepovedlo. Nechal se svést množstvím faktografického materiálu, který předložil nadmíru extensivním způsobem. Filosofická témata, kterých si přitom byl dobře vědom, jak ukazuje závěr práce, zůstala nerozpracována.

Z těchto důvodů jsem práci, s tím že ji doporučuji obhajobě, nucen hodnotit písmenem E.

Doc. PhDr. Tomáš Nejeschleba, Ph.D.